

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Adalet Bakanı Yılmaz Tunç* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Ceza infaz kurumlarında tutulan mahpusların sağlık hakkı, Anayasa'nın 17'nci maddesi ile güvence altına alınmış yaşam hakkı ve maddi-manevi bütünlüğün korunması ilkesinin ayrılmaz bir unsurudur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi uyarınca devlet, özgürlüğünden yoksun bıraktığı kişilerin insanlık dışı ya da onur kırıcı muameleye maruz kalmamasını sağlamakla mutlak biçimde yükümlüdür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında, hapisanede zamanında ve nitelikli sağlık hizmetine erişimin engellenmesi, bu hükmün ağır ihlali olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler Mandela Kuralları ise mahpusların toplumdaki sağlık hizmetleriyle eşdeğer nitelikte, ayrımcılıktan uzak ve bağımsız hekimlik ilkelerine uygun sağlık hizmetine erişimini devletin pozitif yükümlülüğü olarak tanımlamaktadır.

Bu çerçevede Ankara Sincan 2 No'lu F Tipi Hapishanesi'nde tutulan hasta mahpus Ali Kılıç'ın durumu, hapishanelerde hasta mahpuslara yönelik sağlık hizmetlerinin fiilen nasıl işlevsizleştiğini ortaya koyan ağır ve sistematik bir örnek oluşturmaktadır. Tutuklanmadan önce yalnızca boyun fıtığı ve baş ağrısı şikâyeti bulunan Ali Kılıç'ın, uzun yıllar süren hapishane koşulları ve tedaviye erişimde yaşanan yapısal gecikmeler sonucunda bugün; boyun fıtığı, kalp hastalığı, prostat hastalığı, yüksek tansiyon ve kronik farenjit yanında, kronik akciğer enfeksiyonu, astım başlangıcı, işitme kaybı, yaygın kas-iskelet ağrıları, hareket kısıtlılıkları ve ileri derecede görme kaybı gibi çoklu ve ağır sağlık sorunlarıyla yaşamak zorunda bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Özellikle görme kaybı nedeniyle yapılması gereken göz ameliyatının yaklaşık beş aydır ertelenmesi, işitme kaybını telafi için gerekli tıbbi cihazların aylarca temin edilmemesi ve hastalıklarının ilerlediği tıbben bilindiği halde hapishane koşullarında tutulmaya devam edilmesi, sağlık hizmetinin koruyucu ve iyileştirici niteliğini fiilen ortadan kaldırmıştır. Mevcut tabloda, infaz sürecinin tedavi edici değil, hastalıkları ağırlaştırıcı bir faktöre dönüştüğü açıkça görülmektedir.

Ali Kılıç'ın beyanlarında da yer aldığı üzere, hastane sevkleri sırasında tek kişilik hücre tipi ring aracı dayatması, güvenlik ve jandarma kaynaklı gerekçelerle sevklerin iptal edilmesi ve kelepçeli muayene uygulamaları nedeniyle muayenelerin yapılmadan sonlandırılması, sağlık hakkının sistematik biçimde engellendiğini göstermektedir. Kelepçeli muayeneyi reddettiği için

muayeneden yararlanamadığı halde, bu durumun “kendi isteğiyle muayene olmadı” şeklinde tutanaklara geçirilmesi, hasta mahpusun iradesini fiilen geçersizleştiren ve idarenin sorumluluğunu görünmez kılan bir idari pratiğe dönüşmüştür.

Bu uygulamalar, yalnızca bireysel bir ihlal değil; hapishanelerde güvenlik gerekçelerinin tıbbi gerekliliğin önüne geçirildiği, sağlık hizmetinin fiilen disiplin aracına dönüştüğü yapısal bir soruna işaret etmektedir. Çoklu ve ağır hastalığı bulunan bir mahpusun, etkin tedaviye erişemediği koşullarda hapishanede tutulmaya devam edilmesi, yaşam hakkı ve insanlık dışı muamele yasağı bakımından ciddi ve telafisi imkânsız riskler doğurmaktadır.

Bu aşamada hasta mahpus Ali Kılıç'ın mevcut sağlık durumu dikkate alındığında, hapishane koşullarında etkin tedavinin fiilen mümkün olmadığı açıktır. Bu nedenle yalnızca sevk ve muayene süreçlerinin değil, infazın kendisinin de yeniden değerlendirilmesi zorunludur. Tedaviye fiilen erişimin sağlanabilmesi için infazın tedavi amacıyla ertelenmesi elzemdir. Aksi halde infazın sürdürülmesi, devletin yaşam hakkını koruma yükümlülüğüyle açık bir çatışma yaratmaya devam edecektir.

Bu bağlamda;

1. Hasta mahpus Ali Kılıç'ın tutukluluk süresi boyunca ortaya çıkan çoklu ve ağır hastalıklarının, hapishane koşulları ve tedaviye erişimde yaşanan gecikmelerle ilişkisine dair Bakanlığınız tarafından hazırlanmış bütüncül bir tıbbi ve idari değerlendirme raporu bulunmakta mıdır?
2. Yaklaşık beş aydır ertelendiği belirtilen göz ameliyatının hangi idari ve güvenlik gerekçeleriyle gerçekleştirilemediği ve bu gecikmenin görme kaybının ilerlemesine etkisine ilişkin herhangi bir sorumluluk incelemesi yapılmış mıdır?
3. İşitme kaybı için gerekli tıbbi cihazların aylarca temin edilmemesinin, sağlık hizmetinin sürekliliği ve erişilebilirliği ilkeleri bakımından hangi idari birimlerin sorumluluğunda olduğu tespit edilmiş midir?
4. Tek kişilik hücre tipi ring aracı dayatması, kelepçeli muayene uygulamaları ve güvenlik gerekçeleri nedeniyle fiilen yapılamayan muayenelerin, mahpus Ali Kılıç'ın sağlık durumuna somut etkilerine ilişkin Bakanlığınızın bir denetim veya inceleme bulgusu var mıdır?
5. Kelepçeli muayeneyi reddettiği için muayeneden yararlanamayan bir mahpus hakkında “kendi isteğiyle muayene olmadı” şeklinde tutanak düzenlenmesinin, sağlık hakkını fiilen ortadan kaldıran bir idari uygulamaya dönüştüğü yönünde Bakanlığınızın iç denetim tespitleri bulunmakta mıdır?
6. Çoklu ve ağır hastalığı bulunan mahpusların, cezaevi koşullarında etkin tedavilerinin mümkün olmadığı durumlarda infazın sürdürülmesinin yaşam hakkı bakımından doğurduğu risklere ilişkin Bakanlığınızın yerleşik bir değerlendirme ve karar verme ölçütü mevcut mudur?
7. Hasta mahpus Ali Kılıç'ın mevcut sağlık durumu, hastalıklarının ilerleme hızı ve hapishane koşullarında etkin tedavinin mümkün olmadığı yönündeki tıbbi bulgular birlikte dikkate alındığında, infazın tedavi amacıyla ertelenmesi yönünde acil bir işlem tesis edilmesi Bakanlığınızın gündeminde midir?